

*Szentivánéji
álom*

*fine
selection*

WILLIAM SHAKESPEARE

WILLIAM SHAKESPEARE

Szentiványi álom

Könyvmolyképző Kiadó
Szeged, 2010

Írta: William Shakespeare
Cím: A Midsummer Night's Dream

Fordította:
Arany János

A borítót tervezte: Balogh József

ISBN 978 963 245 040 7

© Kiadta a Könyvmolyképző Kiadó, 2010-ben
Cím: 6701 Szeged, Pf. 784
Tel.: (62) 551-132, Fax: (62) 551-139
E-mail: info@konyvmolykepzo.hu
www.konyvmolykepzo.hu
Felelős kiadó: A. Katona Ildikó

Műszaki szerkesztő: Balogh József
Nyomta és kötötte a Kinizsi Nyomda Kft., Debrecen
Felelős vezető: Bördős János ügyvezető igazgató

Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás, a mű bővített, illetve rövidített kiadásának jogát is. A kiadó írásbeli engedélye nélkül sem a teljes mű, sem annak része semmilyen formában – akár elektronikusan vagy mechanikusan, beleértve a fénymásolást és bármilyen adattárolást – nem sokszorosítható.

SZEMÉLYEK

THESEUS, Athén ura

EGÉUS, Hermia atyja

LYSANDER } szerelmesek Hermiába
DEMETRIUS }

PHILOSTRAT, ünnepélyrendező Theseusnál

VACKOR, ács

GYALU, asztalos

ZUBOLY, takács

DUDÁS, fúvó-foldozó

ORRONDI, üstfoldozó

ÖSZTÖVÉR, szabó

HIPPOLYTA amazonkirálynő, Theseus menyasszonya

HERMIA, Egéus leánya, szerelmes Lysanderbe

HELÉNA, szerelmes Demetriusba

OBERON, tündérkirály

TITÁNIA, tündérkirályné

PUCK, vagy ROBIN-PAJTÁS

BABVIRÁG

PÓKHÁLÓ } tündérek

MOLY }

MUSTÁRMAG }

PYRAMUS

THISBE

FAL } a közzjáték személyei

HOLDVILÁG }

OROSZLÁN }

Más tündérek, királyuk és királynéjuk kíséretében
Theseus és Hippolyta kísérői

Szín: Athén és egy közeli erdő

ELSŐ FELVONÁS

1. SZÍN

*Athén. Terem Theseus palotájában.
Theseus, Hippolyta, Philostratek
és kísérelők jönnek*

THESEUS Gyorsan közelget; szép Hippolytám,
A nászi óra; négy boldog nap új
Holdat derít föl; ah, de mily soká
Fogy e vén hold nekem! s epeszti vágyam,
Mint özvegy asszony, hervadt mostoha,
Ki egy fiú örökjén teng sokáig.

HIPPOLYTA Majd csak leszáll e négy nap éjbe már,
S elálmodozza négy éj az időt;
És akkor a hold, mint az égre újan
Felvont ezüst ív, fogja nézni dús
Menyegzőnk éjjelét.

THESEUS Eredj, Philostratek,
Serkentsd örömré Athén ifjait;
Ébreszd föl a kedv játszi szellemét:
A méla bút üzd a halotti házhoz,
Sápadt alakja nem közénk való.

Philostratek el

Kard volt ugyan kérőm, Hippolyta,
Bántalmakon vevém szerelmedet;
De a menyegző más hangból megyen:
Az fény, az ünnep, az vigság legyen.

Egész, Hermia, Lysander és Demetrius jönnek

EGÉUS Üdv és szerencse, nagyhirű vezér!

THESEUS Üdv, jó Egész; nos mi jót hozasz?

EGÉUS

Panasszal és bosszúsággal teli
Jövök leányom, Hermiám iránt. –
Demetrius, állj elő. – Kegyelmes úr,
Ez az, kinek nejlül ígértem őt.
Lysander, állj elő: s ez itt, uram,
Ez büvölé meg gyermekem szívét:
Te, te Lysander, adtál néki verset,
S váltál szerelmi zálogot vele:
Te zöngted a holdfénynél ablakán
Álhangon álszerelmed énekit;
Bokréta, hajlanc, gyűrű, pipere,
Nyalánkság és tanult fogásid által
(Mi balga lánynak mind nyomós követ),
Képzelve mássát te oroztad el;
Csellel csenéd ki gyermekem szívét,
S tetted fanyar-dacossá ellenem
Az engedelmet. – Én tehát, uram,
Kegyelmes úr, ha itt, fejedelmi színed
Előtt se vállalná Demetriust:
Athéne ős jogán követelem,
Hogy mint enyémmel bánhassak vele,
S vagy e derék ifjúnak adjam őt,
Vagy a halálnak, mit törvényeink
Rögtön fejére szabnak ily esetben.

THESEUS

És Hermia?... Fogadj szót, szép leány.
Nézd úgy atyádat, mint istent, kitől
Eredtek összes bájaid; igen,
Kinek viasznyomása vagy te csak,
És akitől függ, épen hagyni a
Nyomott ábrát, vagy eltörölni azt.
Demetrius jeles, derék fiú.

HERMIA

Lysander is.

THESEUS

Magában ő is az:
De nem bírván atyád ígéretét,
A másikat kell tartanod jelesbnek.

HERMIA

Ó, bár szememmel nézné őt atyám!

THESEUS Jobb, hogy te nézd atyád eszével őt.

HERMIA Kérem, bocsásson meg, fenséges úr.
 Én nem tudom, mi tesz ily vakmerővé,
 Szemérmem is hogyan engedheti
 Ily körben érzelmimről szólanom;
 De kérem, hadd tudjam, kegyelmes úr,
 Mi az, mi érhet, legrosszabb, ha én
 Demetriushoz nőül nem megyek.

THESEUS Halállal halni meg, vagy mindörökre
 Számúzni férfi-körből tenmagad.
 Vess hát sziveddel számot, Hermia,
 Vizsgáld meg ifju pezsgő véredet:
 Lesz-é erőd, ha most szót nem fogadsz,
 Viselni vesztaszűzek öltönyét,
 Sötét zárdába csukva, holtodig
 Sivár apáca lenni s elhaló
 Himnuszt rebegni meddő holdvilágon.
 Háromszor áldott, ki vérét leküzdvé
 E szűzi pályát híven futja meg;
 Hanem letörve mégis boldogabb
 A rózsza, mint ha szűz tövissein
 Áldott magányban nő, él és hal el.

HERMIA Úgy nőjek, éljek, haljak én, uram,
 Mintsem lemondjak szűzi szép jogomról
 E férfiért, kinek gyülölt igáját
 Szivem hódolva el nem ömeri.

THESEUS Időt adok még a megfontolásra:
 S majd a jövő újholdkor – az napon,
 Mely szép arámmal engem összefűz
 Örök frigy által – vagy halálra készülj
 Mint engedetlen ősz atyád iránt,
 Vagy hogy Demetriusnak nője léssz;
 Vagy a Diána oltarán örökre
 Sivár, magános életet fogadni.

DEMETRIUS Hajolj, szép Hermia; s te is, Lysander,
 Add fel jogomnak álgényedet.

LYSANDER Birod, Demetrius, atyja szerelmét;
Hagyd nékem a leányét; vedd el apját.

EGÉUS Gúnyos Lysander! jó, ő bírja hát
Szerelmem, és ez néki adni kész,
Ami enyém! A lány enyém; azért
Demetriusra átruházom őt.

LYSANDER Uram! vagyokra, vérre nem vagyok
Alábbvaló; szerelmem gazdagabb;
Van birtokom, csakoly jól rendezett,
(Ha nem különben) mint Demetriusnak;
És ami több, mint mind e kérkedés,
Engem szeret szépséges Hermia.
Mért hát feladni gyáván jogomat?
Demetrius, szemébe mondom ezt,
Nedár leányát, a bájos Helénát
Szerelmi csábítással megnyeré;
S az most eped szegény, híven eped,
Bálványozásig, e rossz hűtlenért.

THESEUS Hallottam erről, volt is szándokom
Beszélni, megvallom, Demetriusszal;
De szorgos ügybajom közt feledém. –
Azonban, jer velem, Demetrius,
Egéus, jertek mindketten velem:
Egy kis magános lecke vár reátok. –
Té meg, szép Hermia, szeszélyidet
Atyád parancsának rendeld alá,
Másképp Athéne zord törvénye (melyet
Nem áll jogomban meglágyítani),
Halálra, vagy rideg életre szán. –
Hát te, szerelmem?... Jer, Hippolyta;
Jerünk, Egéus és Demetrius:
Egy s más dologra majd nászunk körül
Használni foglak, s holmit közleni,
Mi bennetek közletről érdekel.

EGÉUS Tisztünk parancsol, vágyunk vonz követni.

Theseus, Hippolyta, Egéus, Demetrius és kíséret el

LYSANDER No édes?... arcod mért ily halovány?
Rózsái mért hervadnak ily hamar?

HERMIA Tán mert eső nincs rájok, bár szemem
Viharja őket váltig öntözi.

LYSANDER Ó, jaj! a hű szerelmek folyama,
Amennyit én olvastam, vagy regében
Hallottam, kényelmes nem volt soha;
De majd a vérség volt különböző –

HERMIA Ó, fájdalom! nagy lenni a kicsinyhez.

LYSANDER Majd korra nézve állt be akadály –

HERMIA Ó, bosszuság! vén lenni ifjuhoz.

LYSANDER Majd a rokonság választása döntö –

HERMIA Ó, kész pokol! szeretni más szemével.

LYSANDER Vagy, ha rokonszenv fűzte a frigyét,
Halál, betegség, harc rohanta meg,
S percig-valóvá tette, mint a hang,
Mint árny, tűnövé; mint álom, rövide! –
S mint villám fénye kormos éjszakán,
Mely pillanatra földet és eget
Föltár, de míg ezt mondanók: nini!
Már a sötétség torka nyelte be.
Ily gyorsan elvész minden, ami fény.

HERMIA Ha hát a hű szerelmet akadály
Gyötörte mindig: úgy sorsvégzet ez;
Azért tanítson túrni e kisértet,
Ha már ez oly szokott szerelmi baj,
Mint álom, ábránd, vágy, könnyek, sohaj,
Szegény szerelmünk útitársai.

LYSANDER Jó hitben élsz: de halld csak, Hermia.
Van nékem egy jó néném, aki özvegy,
Dús jövedelmű, és gyermektelen:
Lakása innen hét mérföld csupán;
S engem szeret, mint egyetlen fiát.
Ott elvethetlek, édes Hermiám,

Athéne zord törvénye ott nem ér.
Ha hát szeretsz, osonj ki holnap éjjel
Atyád lakából, és ama ligetben,
Mely városunkhoz egy mérföldre van,
(Hol téged egykor s a kedves Helénát
Találtalak volt május ünnepén),
Ott várni foglak.

HERMIA

Jó Lysanderem!

Esküszöm Amor legfeszeseb ivére
S aranyhegyű nyilára itt neked;
A hú galambra, mit kedvell Cythére,
S mindenre, ami forraszt szíveket;
A tűzre, mely lángolt Didó alatt,
Midőn a csalfa trójai szaladt;
Amennyi férfi-hit már szegve lőn,
Mely számra több, mint nő valaha tőn:
Hogy holnap éjjel a mondott helyen
Hű kedvesed bizonytal megjelen.

LYSANDER

Úgy legyen, édes. Ím, Heléna jó.

Heléna jó

HERMIA

Hová sietsz, Heléna, szép-magad?

HELÉNA

Szépnek gunyolsz? Vedd vissza „szép” szavad:
Boldog szép! mert szeret Demetrius,
Kit szép szemednek sarkcsillagja húz;
S ajkad zenéje dallamosb neki,
Mint kis pacsirta zengő éneki
A pásztornak, midőn zöld bársony a
Vetés, s rügyedzik a galagonya.
Ragály ragad: ó, bár ragadna rám
Arcod, beszéded is, szép Hermiám!
Fülemre szózatod, szemed szememre,
Ajkamra nyelved bájos zöngedelme!
Ha volna egy világom: mind elédbbe
Raknám, az egy Demetriust kivéve.
Ó, mondd: hogyan nézsz rá? mi a cseled,
Mellyel szivét úgy megbilincseled?

HERMIA Mordan tekintek rá, mégis szeret.

HELÉNA Ó, hogy mosolyom annyit nem tehet!

HERMIA Ha megszidom, szerelme a viszonzás.

HELÉNA Ó, bár imámba volna ennyi vonzás!

HERMIA Utánam jár, ha mégúgy megvetem.

HELÉNA S engem kerül, ha mégúgy szeretem!

HERMIA Nem én hibám, Heléna, hogy imád.

HELÉNA Csak bájordé: ó, voln' enyém hibád!

HERMIA Légy nyugton: engem ő nem lát soha;
Lysander s én szökünk innen tova.
Amíg Lysandert nem láttam, Helén,
Athént paradicsomnak képzelém:
S ó, lásd, szerelmünk mennyi kéjt adott,
Hogy üdvem így pokollá válhatott.

LYSANDER Heléna, tőled mért titkoljuk el:
Holnap, ha Phoebe éji útra kel,
S ezüst arcával habtükröbe néz,
S hig gyöngye a mezőn elhintve lész –
Mídőn a biztos éj lesz csak tanúnk,
Athéne kapuin elillanunk.

HERMIA És a ligetben, hol friss ibolyán
Szoktunk heverni pázsit nyoszolyán,
Kiöntve gondtól dadogó szívünk –
Lysander és én össze ott jövünk;
S onnan, Athénének fordítva hátot,
Megyünk keresni új hont, új barátot.
Isten veled, barátnőm; zárj imádba;
S Demetrius szeressen még, imádvá.
Légy ott, Lysander; holnap éjfelig
Szemeink egymás kését nem ízlelik. *(El)*

LYSANDER Ott édes, ott. Élj boldogul, Helén,
Demetrius viszonzó kebelén. *(El)*

HELÉNA Mily boldog némely ember! Engem éppen
Oly szépnek tart mindenki Athenében;

Mit ér? Demetrius izlése más;
Csak ő nem tudja, mi köztudomás.
S mint ő csalódik Hermia kecsét
Nagyítva: túlzom én az ő becsét.
Sok tárgyat, ami hitvány, nemtelen,
Naggyá, dicsővé tesz a szerelem;
Nem szeme lát, csak szíve – s ez okon
Festik Cupidót szárnyal, de vakon;
Elméje van s balúl itél vele:
Szárny, szem nekül: ez a hóbort jele.
Gyerekek is jól mondják annyiban,
Hogy oly könnyelmű választásiban,
És, mint játszó gyerek szavát szegi,
Játszik hitével, sosem áll neki:
Demetrius is, míg nem látta *őt*,
Hogy' szórta esküit, mint jégesőt!
S alig süttött Hermia fénye ki,
A jég elolvadt: zápor hull *neki!*
Most a szökést megyek tudtára adni;
Majd éjjel a ligetbe fog szaladni
Utána; s ha ezért hálája vár rám,
Nagy áron vettem, a féltés nagy árán;
De látnom azt, ha majd a távozó
Üresen tér meg – oly jutalmazó! (*El*)

2. SZÍN

Szegényes lak Athénben.

Vackor, Gyalu, Zuboly, Dudás, Orrondi és Ösztövér jőnek

- VACKOR Itt az egész társaság?
- ZUBOLY Legjobb lesz, olvasd fel őket névről névre, lista szerint.
- VACKOR Itt vagyon a lista mindazon férfiak nevérl, kik egész Athénben képesnek találtattak, hogy e mi komédiánkban, a fejedelem és fejedelemné előtt, menyegzőjük estvéjén föllépjenek.

ZUBOLY Először is, Vackor barátom, halljuk, miről traktál a darab; aztán olvasd a játszóké neveit, s a többi.

VACKOR No hát, a darab. – Egy igen siralmas komédia, Pyramus és Thisbe borzasztó kegyetlen haláláról.

ZUBOLY Mondhatom, igen jó darab és furcsa. No mármost, Vackor barátom, szólítsd a játszókat lista szerint. – Sorba, urak!

VACKOR Feleljen hát ki-ki, amint szólítom. Zuboly Miklós, takács.

ZUBOLY Jelen. Mi a szerepem? s tovább.

VACKOR Te, Zuboly, Pyramusnak vagy beírva.

ZUBOLY Mi az a Pyramus? szerelmes vagy zsarnok?

VACKOR Szerelmes bizony, ki csupa szerelemből gavallérosan megöli magát.

ZUBOLY No lesz sírás, ha azt amúgy istenigazában eljátssza az ember; ha én azt eljátsszom, lesz drága dolog a nézők szemének; vihart indítok, szánakozást gerjesztek, néminemű részben. Halljuk a többit: – azonban legfőbb gusztusom van zsarnokot játszani: Herkulest pompásan játszánám, vagy egy oly szerepet, melyben törni-zúzni kell mindent.

„A bérc dühöng,
S a sziklatönk
Rombolva döng
A börtön zárán:
És Fébusch gyors
Kereke forg, s
Jó vagy bal sors
Támad sugárán.”

Ez egyszer a fellengős! – No, olvasd a többi játszóét. – Ez már Herkuleshez illő düh, zsarnoki düh; a szerelmes inkább csak pityereg.

VACKOR Dudás Ferenc, fúvó-foldozó.

DUDÁS Itt vagyok, barátom, Vackor.

VACKOR Te Thisbével birkózol meg.

DUDÁS Mi az a Thisbe? Kóbor lovag?

VACKOR Dehogy! Kisasszony, akibe Pyramus belészeret.

DUDÁS Menkőbe! ne adj nekem leányszerepet, hisz már ütöget a bajuszom.

VACKOR Az mindegy, játszhatod álarcban, hisz te oly vékonyan tudsz beszélni, ahogy akarsz.

ZUBOLY Ha el lehet takarni a képem: ide nekem Thisbét is! Rettentő vékony hangon tudok beszélni: „Tisbí! Tisbí! – Ah, Pyramus, ídes kincsem! Tisbéd hív; híved szíve hív!”

VACKOR Nem, nem. Te Pyramust játszod, te pedig, Dudás, Thisbét.

ZUBOLY No jó. Tovább.

VACKOR Ösztövér Róbert, szabó.

ÖSZTÖVÉR Itt vagyok, barátom, Vackor.

VACKOR Ösztövér Róbert, te a Thisbe anyját fogod játszani. – Orrondi Tamás, üstfoltozó.

ORRONDI Itt vagyok, barátom, Vackor.

VACKOR Te meg a Pyramus apját; én magam a Thisbe apját. – Gyalu asztalos, te az oroszlán szerepét. Most már, úgy hiszem, rendben van az egész komédia.

GYALU De le van írva az oroszlán szerepe? Ha le van, kérlek, add ide, mert kissé nehéz fejem van.

VACKOR Játszhat'd azt *extempore*¹, hiszen csak ordítani kell.

ZUBOLY Ide nekem az oroszlánt is. Majd ordítok én, hogy még a fejedelem is azt kiáltja rá: „Ordítson még egyszer! Ordítson még egyszer!”

VACKOR De már minek ordítnál oly rettenetesen; még holtra ijesztenéd a fejedelemnőt s az asszonyságokat, hogy elkezdenének sikoltozni: s akkor nem kéne több, hogy mind felaggassanak bennünket.

¹ rögtönözve

MIND Bizony, fel is aggatnának, egy lábíg.

ZUBOLY Elhiszem azt, barátim; mert ha az ember a nőket eszközből kiriasztja, csupán annyi eszök marad, hogy bennünket felkössenek: de forcírozom a hangomat, oly szendén fogok ordítani, mint a szopós galamb; úgy fogok ordítani, mintha csalogány volnék.

VACKOR Te nem játszhatol egyebet Pyramusnál; mert Pyramus kedves arcú legény; nyalka legény, minőt csak nyári napon láthatni; igen szeretetreméltó úrfi; tehát mindenesetre Pyramust kell játszano.

ZUBOLY Jó, elvállalom. De milyen szakállal lesz legjobb játszani?

VACKOR Hát amilyenel tetszik.

ZUBOLY Eszerint, vagy szalmaszín szakállal adom, vagy narancsszín szakállal, vagy tulipiros szakállal, vagy francoronaszín szakállal, vagy csupa sárgával.

VACKOR A francok közül némelyiknek már egy szál szőre sincs: akár sima állal játszano. – De urak! itt a szerep; kérlek, követlek, kényszerítlek, holnap estig jól bemagoljátok, s akkorra gyűljünk össze a várligetben, a várostól egy mérföldnyire; ott, a szép holdvilágon, megtarthatjuk a próbát; mert ha a városban gyűlnénk össze, nyakunkra jönne valaki s az egész dolog kipattanna. Addig én összeírom a darabhoz kellő requisitumokat². Kérlek, el ne maradjatok aztán.

ZUBOLY Ott leszünk; mert ott a próbát nagyobb obscenitással³ és kurázsival lehet tartani. Minden ember hozzálasson; tanulja be, mint a karikacsapás; adieu.

VACKOR A fejedelem cserfájához gyűlünk.

ZUBOLY Jól van, jól! törík-szakad.

Mind el

² kellék

³ szemérmertlenség

MÁSODIK FELVONÁS

1. SZÍN

*Erdő Athén közelében.
Egy tündér és Puck jönnek szembe*

PUCK

Hohó, szellem! hová mégy?

TÜNDÉR

Hegyen át, völgyön át,
Tüskön-bokron keresztül,
Berken át, kerten át,
Tűzön-vízen keresztül,
Járok, hol madár se volt,
Sebesebben mint a hold.
Tündér királyné az asszonyom,
Fűre gyöngyét én harmatozom;
Testőre a sok kankalin,
Aranyköntöst reájok ad,
A pettyek rajta: mind rubin,
Azokba rejti illatát.

Most itt néhány csöpp harmatot szedek,
S gyöngyűl akasztom a kikircs fülébe;
Jó éjt, rüpők szellem: én már megyek,
Mert jó királyném és tündéri népe.

PUCK

Ma a királynak lesz itt mulatása,
Vigyázz, hogy a királynét meg ne lássa;
Mert Oberon dúl-fúl rá amiatt,
Hogy Indiából egy királyfiat
Magának apródul elszöktete;
Sosem volt ily szép váltott gyermeke,
S nagy a fiúért Oberon haragja,
Szeretné, hogy legyen vadász-lovagja:
De a királyné csak nem engedi,
Felkoszorúzza, s úgy szeretgeti.

S nem jönnek össze rezgő csillagoknál
Azóta, rónán, berken vagy pataknál
Civódás nélkül; s ez oly iszonyú,
Hogy a tündér mind makkopáncsba bú.

TÜNDÉR

Vagy én csalódom, szemre-főre, vagy
A csintalan, gonosz manó te vagy,
Kit a nép Robin-pajtnak nevez;
Ki pórleánynak rémülést szerez;
Malmot megindít; tejfölt megszedi;
Nőt lelke-fogytáig köpülteti;
Higgadni a sört meg nem engedi;
Tévútra csal vándort, s kineveti.
De ki Hobgoblin, édes Puck neven
Szólít, segíted, dolga jól megyen:
Nem az vagy-é?

PUCK

Találtad, cimbora.

Hát én vagyok az éj víg vándora,
Ki Oberont is megnevettetem,
Ha a zabszúrta mént rá-rászedem,
Nyerítve hozzá mint szép kancaló;
Vagy, ha tűtüzget holmi vén anyó,
Vackor gyanánt rejt a kancsó-fenek,
Iváskor én ajkához billenek,
Hogy a sör mind aszú keblére fut.
Mesél egy néni szörnyü szomorút
S engem néz háromlábú zsámolyul:
Kibiccenek alóla; felborul,
Óbégat és majd megful, úgy köhög;
A többi oldalához kap, röhög,
Tüszköl, csuklik nevetében, s hitet
Mond rá, hogy ily jól sose nevetett. –
De félre, tündér: itt jön Oberon.

TÜNDÉR

Bár csak ne! mert amott meg asszonyom.

Egyfelől Oberon kíséretével, másfelől Titánia a magáéval jönnek

OBERON

Üdvöz *ne* légy, gőgös Titánia.

TITÁNIA Hah! féltő Oberon! Tündérim, el!
Kerülni esküvém ágyát s körét.

OBERON Várj, semmi asszony. Nem vagyok urad?

TITÁNIA Én akkor asszonyod; de jól tudom még,
Midőn Tündérhomból elillanál,
S ültél egész nap mint Corin, dudálva
Zabszár tilinkón, s a szép Phillidának
Szerelmet bűgva. Mért jössz most ide
Legtávolabb fokárul Indiának,
Hanemha, mert a pozsgás amazon,
Harcos, kemény-övedzős szeretőd
Kél egybe Theseusszal? és te jössz
Megáldni sok örömmel ágyokat.

OBERON Hogy tudsz, ha orcád van, Titánia,
Hippolytával így faggatni, tudván,
Hogy én tudom szerelmed Theseushoz?
Nem te család el szürke éjen őt
Az elrabolt Perigenéia mellől?
Vagy hitszegővé nem te tetted, Aegle,
Szép Ariadne s Antiop' iránt?

TITÁNIA Mindezt csupán féltésdühöd koholta:
S azon nyárkezdet óta nem jövénk
Mi össze halmon, völgyön, síkon, erdőn,
Köves patak, vagy szittyós ér körül,
Vagy szirtszegélyü tengerpartokon
Szél füttye mellett körben lejteti,
Hogy zsémbed a vigalmat el ne rontsa.
Igy a hiába sípoló szelek,
Mintegy bosszúra, dögvészes ködöt
Szoptak fel a tengerből, mely leesvén
Úgy feldagaszta minden kis folyót,
Hogy büszkén múlta feljül partjait:
Hiába vonta jármát az ökö,
Földműves ingyen izzadt; és a zöld
Vetés ifjan, szakáll nélkül, rohadt meg.

Üres az ól a vízbefúlt mezőn,
A mételyes nyáj hízlal varjakat;
Iszap borítja a pásztor-tekét,
S a gyalogösvényt a szép zöld gyepen
Ki sem vehetni, mert nem járja nyom.
Nem ér halandó ember víg telet,
Éjente nem zeng áldott himnusz és dal;
Miért is a hold, e folyam-királynő,
Sápadt dühében mossa a leget
S bőven tenyésznek csúzos nyavalyák:
Igy minden évszak önmérsékletét
Visszára váltja: zúzos, őszhajú dér
Hull a friss rózsza karmazsin ölébe;
S az agg Hyems jeges tar homlokát
Szép nyári bimbók illatos füzére.
Övedzi, csúfra mintegy. A tavasz, nyár,
Termékeny ősz, komor tél megcseréli
Szokott mezét; s a megdőbbent világ
Nem tudja, melyik másik, ez vagy az.
S im, a gonosznak mind e fajzata
Kettőnk viszályos harcából eredt:
Mi vagyunk azok nemzői, kútfeje.

OBERON

Hozd jóra hát megint; hisz rajtad áll.
Mért bántsa Oberont Titánia?
Hisz én csak egy kis váltott gyermeket
Kérek, hogy apródom legyen.

TITÁNIA

Ne is szólj:

Országodért sem én azt a fiút.
Az anyja rendem hölgye volt, kivel
Gyakran csevegtem éjjel India
Balsam-legében és gyakorta ülénk
Együtt a Neptun sárga fővenyén,
Kisérve szemmel a kalmár hajót;
S neveltük, a vitorla hogy dagad,
Ledér szelektől hogy lesz viselős;
Mit ő, kis úszó léptekkel haladva,

(Mert keble már ifjammal dús vala)
Utánzott a fövényparton, csigáért
El-elhajózva, meg-megtérve, mintha
Nagy útról jőne, kinccsel gazdagon.
De, mert halandó, meghalt e gyerekekkel,
S az ő kedvéért tartom a fiút,
S az ő kedvéért nem válok meg attól.

OBERON Meddig kívánsz maradni e ligetben?

TITÁNIA Tán míg a Theseus nászéje tart.
Ha tetszik holdfényen kört lejteni
S vigalmainkat nézni, jer velünk;
Ha nem, kerülj, mint én fogom tanyád.

OBERON Add nékem a fiút, s megyek veled.

TITÁNIA Országodért sem én. – Tündérek el!
Ha nem megyek, látom, civódni kell.

Titánia és kísérete el

OBERON Jó, hát eredj; nem mész ki e ligetből,
Míg e dacért meg nem kinoztalak.
Jer csak jer, édes Puck; jut még eszedbe,
Midőn leültem egyszer a fokon
S hallék egy cselle hátán hableányt,
Ki olyan édes dallamot lehellt,
Hogy a bösz tenger nyájas lőn dalára,
S több csillag örülten rohant le, hogy
A hableány zenéjét hallja?

PUCK Jut.

OBERON Azon időben láttam én (te nem)
Repülni a föld s a hús hold között
Tegzes Cupídót: biztos célba vőn
Egy vesztaszűzet nyúgat trónusán;
Pattant az ívről a szerelmi vessző,
Átfúrni képes százezer szívet:
De láttam, a tűz-nyíl hogyan aludt ki
A vizenyős hold szűz sugáriban,

S a fejedelmi papnő elhaladt
Szűz gondolattal, szerelem nekül.
Szemmel kísértem az eső nyilat:
Egy kis virágra hullt az nyúgoton,
Tejszín előbb, most bíbor sebben ég:
Hívják a lányok „égő szerelemnek”,
Hozz ily virágot, hisz mutattam egyszer:
Alvó szemekre csöpögnő leve
Nőt, férfit őrzöngő szerelemre gyűjt
Az ébren elsőbb látta lény iránt.
Hozz ily füvet nekem, s légy itt, mire
A leviathán egy mérföldet úsz.

PUCK

Övet kerítnék negyven perc alatt
A föld körül. *(El)*

OBERON

Ha nálam e virág,
Lesem, mig elszunnyad Titánia,
S akkor szemébe csöppentem levét,
S az első tárgyat, mit ébredve meglát
(Oroszlán, medve, farkas vagy bika,
Majom vagy fürge pávián legyen),
Szerelme vad hevével üldözi;
S addig szemérről e bájt nem veszem le
(Mert más virággal könnyü tennem azt),
Míg át nem adja nékem a fiút.
Hanem ki jó itt? Látatlan vagyok,
S kihallgatom, miről foly a beszéd.

Demetrius jó, Heléna követi

DEMETRIUS

Ne fuss utánam, mondom, nem szeretlek.
Hol van Lysander és szép Hermia?
Azt én ölöm meg, ez engem megöl.
Ugy mondtad, e ligetbe szöktének,
S ím, itt vagyok, dühös vad e vadonban,
Mert Hermiámat nem találok itt.
Lódulj! el innen, és ne úzz tovább.

HELÉNA

Te vonzasz engem, ércszívű delej;
De nem vasat vonasz, mert az én szívem

Hú mint acél: szűnj meg hát vonzani
S nem lesz erőm követni tégedet.

DEMETRIUS Csábítlak én? Szépen szólok veled?
Nem mondom a legőszintébb valót,
Hogy nem szeretlek, nem tudlak, soha?

HELÉNA De én azért is még jobban szeretlek.
Vadászebed vagyok, Demetrius,
Minél inkább versz, én hízlekedem;
Bánj mint ebekkel: rúgj, üss engemet,
Mellőzz, veszíts el; azt engedd csupán,
Méltatlanul bár, hogy kövessék.
Mit kérjek ennél hitványabb helyet
Szerelmedben (s ez drága hely nekem!),
Hogy bánj velem, ne jobban, mint ebekkel?

DEMETRIUS Ne szítsd tovább lelkelem gyűlöletét:
Ha látlak is, rosszul vagyok belé.

HELÉNA És én, ha nem látlak, vagyok rosszul.

DEMETRIUS Nagyon kittedet nőiségedet:
Elhagyni a várost, s személyed annak
Kezébe adni, aki nem szeret;
Az éji alkalomra s egy vadon hely
Kísértetére bízni könnyeden
Szép szűziséged gazdag értékét.

HELÉNA Erényed a kezesség efelől.
Nincs éj nekem, ha látom arcodat.
Most sincs köröttem éj, úgy gondolom;
Nem is hiányzik társaság ez erdőn,
Te vagy szememben az egész világ:
Ki mondaná hát, hogy magam vagyok,
Midőn egész világ néz itt reám?

DEMETRIUS Én elfutok s elbúvok a csalitba,
Itt hagylak, a vadak kényére mindjárt.

HELÉNA A legvadabbnak sincs oly kő szive.
Ám fuss, ha tetszik; fordul a mese,
Apollo elfut s Daphne kergeti,

Ölyvet galamb úz, s a szelídke gím
Tigris vadász. Ó, céltalan sietség!
Ha gyávaság üldöz s erő szalad.

DEMETRIUS

Én nem vitázok itt tovább; erressz;
S ha még utánam jössz, nem állok érte,
Hogy e vad erdőn bántatlan maradsz.

HELÉNA

Ó, jaj! templomba, városon, mezőn
Bántasz te engem. Píh, Demetrius!
Sértéseid botrányt hozók nememre:
Szerelmünkért mi nők nem víhatunk,
Nem kérhetünk, csak kérőt fogadunk;
De én követlek, s menny lesz a pokol,
Ha majd kezdetől szívem haldokol.

Demetrius és Heléna el

OBERON

Menj, nimfa, menj: ő még nem hagyja el
E berket, hogy te futsz, ő esdekel.

Puck visszajő

Itt a virág? Légy üdvez, gyors követ.

PUCK

Igen, ihol van.

OBERON

Kérlek, add ide.

Van egy kies part, hol kakukfű nő,
Hol dús virányt rukerc s ibolya sző,
Fölötte sűrű loncból mennyezet,
Vadrózsa, gyöngye jázmin fog kezét:
Ringatva ott szunnyad tánccal, zenével
Titánia egy kissé minden éjjel;
Ott vedli tarka bőrét a kigyó,
Mely gúnya éppen egy tündérre jó:
Én ott szemére hintem a levét
S betölti szívét ocsmány képzelet.
Ne, végy belőle, járd el ezt a berket:
Egy athenéi hölgy szeretve kerget
Egy gógös ifjat, ki nem tűrheti:
Kend meg szemét, s vigyázz, ha fölveti,
A hölgyet lássa. Hisz megösmered

Athéni öltözetről embered.
Hajtsd végre gonddal, s a legény a nőt
Jobban szeresse, jobban mint ez őt.
S találkozol kakasszóig velem. (El)

PUCK

Ne félj, királyom; szolgád ott terem. (El)

2. SZÍN

A liget más része.

Titánia jó, kísérettel

TITÁNIA

No még egy körtánc, egy tündéri dal,
És akkor, egy perc harmadára, el:
Ki férget ölni pézsmák bimbain
Ki bőregérrel víni szárnyakért,
Hogy kis manóim öltönyt kapjanak;
Ki meg előzni a lármás bagolyt,
Mely itt huhogva nagy szemet mereszt
Vigalmainkra. Most egy altató dalt;
És dolgokra mind, hadd nyúgoszom.

Tündérek dala

ELSŐ TÜNDÉR

Kettősnyelvű pettyes kígyók,
Tüskedisznók, innen el;
Félre undok poc, vakondok,
Asszonyunkhoz ne közel!

KAR

Philoméla dalabáj
Zengje lágyan: lullabáj
Lulla, lulla, lullabáj,
Semmi bű
Semmi báj
Asszonyunkra itt ne szállj;
Jó' tszakát, lullabáj.

MÁSODIK TÜNDÉR

El, szövő pók, itt ne járj,
Hosszulábu nagy kaszás;
Félre, dúgó éjbogár,
Csiga, féreg, minden más.

KAR Philoméla dalabáj,
Zengje lágyan: lullabáj,
Lulla, lulla, lullabáj,
Semmi bú
Semmi báj
Asszonyunkra itt ne szállj;
Jó' tszakát, lullabáj.

ELSŐ TÜNDÉR Minden úgy van, amint kell.
Álljon őrt egy, és mi el!

Tündérek el. Titánia alszik.

Oberon jó

OBERON *(a virágot Titánia szemébe facsarván)*
Amit e szem ébren lát,
Annak hasson büve rád,
Azt szeresd meg, azt imádd;
Tigris, medve, macska bár
S lenne vadkan, leopárd:
Véld, hogy az szerelmi pár.
Kelj, ha ilyes erre jár. *(El)*

Lysander és Hermia jónék

LYSANDER Fáradt vagy e bolygásban, angyalom,
El is tévedtem, azt se titkolom.
Várjunk, pihenjünk, Hermiám, ha tetszik.
Míg a nap enyhádó sugára tetszik.

HERMIA Legyen, Lysander: nézz más fekhelyet,
Én e halomra hajtom fejemet.

LYSANDER Egy hant legyen kettőnk párnája itt:
Egy szív, egy ágy, két kebel és egy hit.

HERMIA Nem úgy, Lysander: ha szeretsz, galambom,
Feküdj odább, ne ily közel, ha mondom.

LYSANDER Ó, kedvesem, hiszen ne értsd balul,
Amit szerelmem esd ártatlanul.
Szivem sziveddel, mondom, olyan egy,
Hogy már a kettő nem két-számba megy:
Egy eskü láncá fűzi kebelünk:

Két kebel egy hit: összes lételünk.
Hagyj hát fekünnöm e közelb helyen,
S bár helyet adsz, nem lézsek helytelen.

HERMIA

Lysander szójátékot üz velem.
De, jó barátom, hogyha engemet
Szeretsz, odább feküdj, s tarts illemet,
Amennyi távont ifju és leány
Közt a világi tisztesség kíván,
Azt tartsd meg, édes; most jó éjszakát.
Tartson szerelmed az életen át.

LYSANDER

Ámen imádra; áment rebegek:
Éltem szakadjon, ha törvényt szegek. –
Most minden enyhét öntse rád az álom.

HERMIA

Felét a jókivánónak kívánom.

Elalusznak. Puck jó

PUCK

Összejártam a cserét,
S athenéit nem lelék,
Hogy szemén a fűlevet
Megpróbáljam, mit tehet.
De ni, Éj és Csend! ki ez?
Rajta athenéi mez:
Uram ifja lesz, ki bánt
S gúnyol egy athéni lányt;
S íme, a szüz is ledólt,
Ágya nyirkos, durva föld.
Szende lélek! hogy fekszel
E pimaszhoz oly közel?
Hé! kölök! tartsd a szemed:
Hintem rá e báj-levet;
Majd ha ébred ez a szem,
Űzze álmát szerelem.
Ébredj föl, ha távozom,
Mert reám vár Oberon. *(El)*

Demetrius jó és Heléna futva

HELÉNA

Ölj meg, csak állj meg, jó Demetrius.

DEMETRIUS Lódulj, ha mondom, mert vesztetre futsz.

HELÉNA Ó, a sötétben hagynál? azt ne tedd.

DEMETRIUS Maradj; ne merj követni engemet.

Demetrius el

HELÉNA Ó! e futásban már alig lehellek.
Minél tovább esdem, még úgy se kellek.
Boldog Hermia, bárhol pihen ő,
Mert van szemében áldott vonzerő.
Hol vette fényét? haj! nem sós könnyektől.
Gyakrabban ázott az enyém ezektől.
Nem, nem, én rút vagyok, mint medve rút,
Hisz tőlem a vad is rettegve fut;
Nem csuda hát, ha engem látva szörnyed
S kerül Demetrius, mint csodaszörnyet.
Mely gaz tükör vett rá csalóka fénnel,
Mérköznöm Hermia csillagszemével!
De ki ez itt? Lysander, fekvé! holt?
Vagy alszik? – Sebje nincsen; vér se folyt. –
Ébredj, Lysander, jó uram, ha élsz.

LYSANDER *(fölszerken)*

A tűzbe érted, angyalom, ha kérsz.
Heléna! átvilágító tünemény!
Természet túltesz a mű remekén:
Kebledben ím a szívet látom én.
Hol van Demetrius? Hah, mint ohajtom,
Hogy e hitvány nevet kioltsa kardom!

HELÉNA Ne mondj, Lysander, ó, ne mondj illet.
Szeresse Hermiát: ó, Istenem!
Mit bánod azt te? Hermia tied,
Te érd meg azzal.

LYSANDER Én? övéle? Nem!

Sőt bánom útált perceim körében.
Nem Hermiát, Helénát szeretem
Hollót galambért ki nem ad cserében?
A férfi vágya értelmét uralja,

S te vagy különb leány, eszem bevallja.
Idővel érik a gyümölcs, növény:
Éretlen ifju voltam eddig én;
De most a férfikor teljéhez érve,
Az értelem lón vágyaim vezére,
S hí szép szemedhez, hol a szerelem
Édes kalandját írva föllelem.

HELÉNA

Ó, mért születtem én ily hetyke gúnyra!
Tőled kivált, velem így bántni csúnya!
Nem elég hát, ifjú ember, nem elég,
Hogy egy édes pillantást sem nyerék,
Nem is fogok, Demetrius szeméből –
Hanem te is gúnyt űsz e gyöngeségből?
Fáj tőled ezt, nagyon fáj hallani,
Csúf módra így szerelmet vallani.
Élj boldogul: ámbár: – zokon ne essék –
Több nálad, úgy hívém, a szívnemesség.
Ó, hogy a nő, kit ifja megvetett,
Más férfinál sem nyer kiméletet! (El)

LYSANDER

Nem látta ezt. – Aludj csak, Hermia,
Többé Lysander rád se néz soha;
Mert mint ha édest élvezénk sokat,
Annál erősebb undor látogat;
Vagy mint tévelygés, melyet az eretnek
Elhagy, legundokabb a rászedettnek:
Úgy te is, én csömöröm, tévhitem,
Légy meggyülölve – de kivált nekem.
És te, szerelmem összes indulatja,
Tiszteld Helénát, légy az ő lovagja. (El)

HERMIA

(*felsikolt*)
Ne hagyj, Lysander! kígyó – istenem;
Hamar, hamar! ni hol csúsz, keblemen.
Ó, boldog isten, milyen álmodám!
Hogy reszketek belé most is; no lám.
Úgy tetszett, kígyó rágja szívemet,
És te mosolygva nézted vesztemet.

Lysander! nincs sehol? Mindenható!
Nem hallja? itt hagyott? se hang, se szó.
Lysander, szólj! édes Lysanderem,
Az égre, szólj! megöl a félelem.
Nincs válasz? – értem; hűtlen itt hagyál:
De fölkereslek: vagy te, vagy – halál! (*El*)

WILLIAM SHAKESPEARE

Szentivánéji álom

E tündérajátékról úgy tartják,
egy főúri esküvő alkalmából íródott.
Erről szól maga a darab is, a szerelemről,
a házasságról, a szenvedélyről, az akadályok legyőzéséről.

A Szentivánéj egyetlen hatalmas nászéjszaka.

Puck, a csúfondáros apród,
aki miatt kitör a háborúság a tündérkirály
és a tündérkirálynő között, minden kergetőző,
egymást űző szerelmesnek jelképe lehet,
akik szüntelen váltakozásban gerjednek
egyért, s taszítják el a másikat.

Mintha a való életben is Puck gonosz varázslatára
fordulna meg minden,
majd jótékony varázslatára az éj végére
valahogy mégis összerendeződjék.
Tündéri álomvilág civódással, féltéssel,
ellenállhatatlan vágyakkal.

Tizennégy éves kortól ajánljuk!

1 299 Ft

Vörös pöttyös könyvek

élményt keresőknek – pont neked

elvarázsol